

KONJIČKA INDUSTRIJA KAO POKRETAČ RAZVOJA DEMOGRAFSKE STRUKTURE

Mirjana BABAN

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
mbaban@fazos.hr

Ljubica RANOGAJEC

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
ljubica.ranogajec@fazos.hr

Pero MIJIĆ

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek, Hrvatska
pmijic@fazos.hr

Nikica PRVANOVIĆ BABIĆ

Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ul. Vjekoslava Heinzela 55, Zagreb, Hrvatska
nikica@vef.unizg.hr

Jelena RAMLJAK

Agronomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Svetošimunska cesta 25, Zagreb, Hrvatska
jramljak@agr.hr

Tihana RISTIĆ

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Cara Hadrijana 10, Osijek, Hrvatska
tihana.ristic@gmail.com

Sažetak

Konjička industrija pojam je koji se u svijetu upotrebljava još od početka prošloga stoljeća, a odnosi se na cjelokupno konjogojstvo neke zemlje. Obuhvaća temeljne aktivnosti od profesionalnog do amaterskog bavljenja konjima te aktivnosti kojima se osiguravaju dobra i servisi za temeljne aktivnosti, pritom otvarajući veliki broj radnih mjesta. Ukupna vrijednost globalne konjičke industrije godišnje iznosi oko 300 milijardi dolara i u njoj je zaposleno oko 1,6 milijuna ljudi. Konjička industrija razlikuje se od ostalih oblika poljoprivrede jer se konji ne drže isključivo zbog ekonomskog profita već i zbog rekreacije ili kao kućni ljubimci. Kao jedan od najdinamičnijih i najraznovrsnijih oblika ta industrija uvelike pridonosi gospodarstvu, ruralnoj raznolikosti i kulturi sa značajnom regionalnom rasprostranjenošću pružajući multifunkcionalnu ulogu u ruralnim zajednicama. Uspoređujući s drugim zemljama Europske unije, u ukupnoj hrvatskoj poljoprivrednoj, ali i sportskoj djelatnosti, konjogojstvo zauzima neznatan udio. Međutim, u odnosu na ostale stočarske grane u Republici Hrvatskoj ukupan broj registriranih kopitara ima stalan trend povećanja, pa posljedično tome kontinuirano raste i broj vlasnika/posjednika kopitara, a time i broj registriranih objekata. Značajno povećanje populacije hladnokrvnih konja

potaknuto je mjerama očuvanja animalnih genetskih resursa, a toplokrvnih pasmina konja zbog intenzivne popularizacije konjogojstva i konjičkog sporta. U Slavoniji i Baranji najveći udio toplokrvnih pasmina konja čini lipicanska pasmina, a tome je osim tradicije uzgoja zasigurno doprinijelo i povećanje broja sportskih natjecanja, kulturnih manifestacija, turističkih, rekreacijskih i drugih organiziranih aktivnosti koje uključuju konje. Nositelji su konjogojstva u Slavoniji i Baranji Državna ergela Đakovo, Državna ergela Lipik, aktivni konjički klubovi, konjogojske udruge i udruge koje provode terapijske i rekreacijske aktivnosti te obiteljska gospodarstva i obrti koji se bave konjima. Zbog kontinuiranog povećanja broja konja i navedenih dionika konjička se industrija u Hrvatskoj razvija u dobrom smjeru. Konjogojske udruge zbog očuvanja, promicanja, razvijanja i unaprjeđivanja kulturne i tradicijske baštine konjogojaca s područja Slavonije i Baranje, a s obzirom na brojnost grla i članova, predstavljaju potencijalno glavni i najbrojniji čimbenik u razvoju konjičkog turizma. Cilj je rada prikazati stanje konjogojstva i ukazati na potencijal konjičke industrije kao pokretača razvoja demografske strukture u Slavoniji i Baranji analizom podataka provedenog upitnika s obzirom na postojeću cjelokupnu infrastrukturu. Primarni podatci prikupljeni su metodom ankete, a kao instrument istraživanja uporabljen je *online* upitnik. Istraživanje je provedeno u razdoblju od ožujka do lipnja 2024. godine. Upitnik ispunili su ispitanici koji se bave konjima iz pet županija s područja Slavonije i Baranje. Cilj je upitnika bio prikupiti podatke o demografskoj strukturi u konjogojstvu na analiziranom području. Upitnik je sadržavao ukupno 50 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. U prvom dijelu upitnika bila su obuhvaćena pitanja sociodemografskih obilježja, a drugi dio istraživanja bio je usredotočen na broj konja, vlasništvo konja, troškove držanja konja, uporabu pašnjačkih površina, pansioni smještaj, trening, načine uporabe konja, transport konja, opskrbu i proizvodnju hrane za konje i drugo.

Ključne riječi: konjogojstvo, konjička industrija, konjički turizam, demografija

Ključna poruka rada: Cilj je rada prikazati stanje konjogojstva i ukazati na potencijal konjičke industrije kao pokretača razvoja demografske strukture u Slavoniji i Baranji analizom podataka s obzirom na postojeću cjelokupnu infrastrukturu.

1. Uvod

Konjička industrija (u stranoj literaturi koristi se eng. izraz *horse industry*) definira ukupno konjogojstvo neke zemlje kojim se na direktan ili indirektan način bavi velik broj sudionika, a uključuje različite oblike aktivnosti i usluga vezanih za konje, kao i poslovne djelatnosti. Prema Britanskoj konfederaciji konjičke industrije (BHIC, 2005; 2011), konjička se industrija definira kao sve aktivnosti vezane uz korištenje, vlasništvo ili posjedovanje konja, uključujući sportske, profesionalne i rekreacijske aspekte, kao i

dobavljače robe i usluga vezanih uz konje. Ova terminologija također obuhvaća entuzijaste koji se konjaništvom bave rekreativno i u slobodno vrijeme, uključujući i one koji se možda ne smatraju dijelom konjičke industrije u tradicionalnom smislu. Baban i suradnici (2023) ističu kako se ukupna vrijednost globalne konjičke industrije procjenjuje na više milijardi dolara, podrazumijevajući preko 300 milijardi dolara godišnje i oko 1,6 milijuna zaposlenih, dok se godišnja vrijednost konjičke industrije u Europi kreće oko 133 milijarde dolara. Često se pojam konjičke industrije pogrešno veže isključivo za trkaću konjičku industriju samo zato što ona doista i jest najvažniji dio konjičke industrije, a primarno obuhvaća galopske i kasačke utrke. Isti autori ističu kako galopske utrke u Europi donose čak 20,3 milijarde eura od ukupne godišnje ekonomske vrijednosti europske industrije konjičkoga sporta i uzgoja koja iznosi 52,1 milijardi eura. Tržišna vrijednost sredstava za brigu o konjima procijenjena je na 1.206,70 milijuna dolara, a do 2030. planira se povećanje na 2.328,90 milijuna dolara. Lindner (2023) galopske utrke smatra glavnim pokretačem konjičke industrije, obuhvaćajući značajna ulaganja u uzgoj, osposobljavanje stručnjaka te razvoj trkališta i prateće infrastrukture. Ramljak i Kovačić (2023) ističu kako je za ostvarivanje ciljeva u uzgoju i sportu ključno kombinirati podatke iz rodovnika i genetskog potencijala grla koji pokreću rast konjičke industrije u Svijetu vrijedne nekoliko desetaka bilijuna eura. Zahtjevi i konkurencija u konjičkome sportu neprestano rastu, a konji do sada nikada nisu postizali veće cijene na tržištu nego danas. Čačić (2008) sve djelatnosti i usluge u konjičkoj industriji klasificira u dvije skupine: osnovne djelatnosti i djelatnosti usluga i servisa povezanih s osnovnim djelatnostima. Osnovnim djelatnostima pripadaju različiti oblici rekreativnog i profesionalnog bavljenja konjima, trening konja, škole jahanja, uzgoj konja vlasnika i uzgajivača, natjecanja u brojnim konjičkim disciplinama, galopske i kasačke utrke konja, lovno jahanje, konjički turizam i velik broj mnogih drugih aktivnosti u kojima se koriste konji. Svako od navedenih područja ima zadanu regulativnu strukturu, no postoji snažna povezanost među njima s obzirom na vlasnike i uzgajivače sportskih konja koji teže uzgoju kako za natjecateljske, tako i za rekreacijske potrebe, čime ostvaruju značajan ekonomski profit (Jones, 2014). Drugu skupinu djelatnosti usluga i servisa povezanih s osnovnim djelatnostima čine veterinarske usluge, usluge poput potkivanja konja, usluge proizvođača veterinarskih proizvoda, hrane za konje, aktivnosti unutar objekata u kojima se održavaju treninzi, konjička natjecanja, opreme za konje, jahače, vozače i drugo. Zbog pozitivnog trenda kao što je povećanje ukupnoga broja konja, broja pasmina i uzgojnih tipova, konjičkih klubova, jahača, vozača, različitih oblika konjičkih manifestacija i konjičkih natjecanja, postoje indicije da se u Republici Hrvatskoj konjička industrija dobro razvija. Konstantno godišnje povećanje broja konja godinama pokazuje pozitivan trend, a posljedično tome povećava se i broj drugih aktivnih sudionika (broj jahača, vozača, broj rekreativnih i profesionalnih dionika, broj privatnih i društvenih konjičkih klubova, različitih udruga, obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji su direktno povezani sa sportskim konjogojstvom). Mesarić (2023) pri strukturi programa razvoja uzgoja konja u zemljama EU-a stavlja naglasak na aspekte očuvanja uzgoja konja i važnosti konja u ruralnom gospodarstvu te ekonomiji. Uzgoj sportskih pasmina konja predstavlja industriju koja je izrazito orijentirana prema dugoročnim ciljevima i sporije

se prilagođava promjenama u potražnji. Možemo se složiti s autorom da se situacija u Hrvatskoj može usporediti sa Slovenijom s obzirom da obje zemlje imaju sve potrebne uvjete za razvoj, tradiciju, povoljne klimatske i geološke uvjete, dovoljan broj konja (u Hrvatskoj čak i premali broj u odnosu na veličinu pašnjačkih površina), odgovarajuću strukturu privatnih gospodarstava, razvijene neke discipline konjičkoga sporta, sve veći interes za amatersku konjičku i zadovoljavajuće organiziranu, ali nedovoljno korištenu stručnu podršku. Međutim, ono najvažnije što nedostaje je temelj, a to je temeljit plan za razvoj konjogojstva kao stočarske i poljoprivredne grane na nacionalnoj razini. Različiti okviri potpore razvoju uzgoja konja i kopitara prisutni su na europskoj (EU 2016/1012) i nacionalnoj razini (MP, 2021) kojima je primarni cilj dugoročno unaprjeđenje uzgoja. Međutim, kao glavni izazovi u pogledu ekonomske učinkovitosti, kao i u stvaranju interesa među mladim sportašima i ljubiteljima konjičkog sporta ističu se neiskorišteni potencijali i nedostatak transfera znanja (<https://eunethorse.eu/>). Konjičkoj je industriji potrebna temeljna promjena koja bi mogla preusmjeriti njezinu budućnost (Luke i sur., 2023). Izravno je stimuliranje razvoja konjogojstva jahanje. Jahanje, kao sve popularnija sportsko-rekreacijska aktivnost, potiče rast različitih gospodarskih aktivnosti povezanih s konjičkom industrijom (poput obrta, trgovine i specijaliziranih turističkih usluga), dok kladenje također donosi značajan proračunski priljev u zemljama s razvijenim uzgojem konja. Iako je tijekom povijesti doživjela brojne transformacije, zahvaljujući tehnološkom napretku, društvenim promjenama i naglasku na dobrobiti konja, konjička industrija ima preduvjete za ostvarenje dugoročne održivosti. Uspjeh i razvoj industrije ovise o zajedničkoj sposobnosti prepoznavanja dinamične prirode okruženja, održavanju agilnosti i kontinuiranoj težnji prema unaprjeđenju svih aspekata ovog sektora (Lindner, 2023).

2. Stanje konjogojstva u Republici Hrvatskoj

Ako se govori općenito o konjogojstvu, u Hrvatskoj je najznačajniji porast grla upravo u sektoru konjogojstva. Populacija kopitara ima unazad posljednjih 10-tak godina stalni trend povećanja u rasponu od 3 do 12,5% godišnje, dok veličina populacije u svim ostalim granama stočarstva opada. Suprotno ostalim stočarskim granama, ukupan broj konja u Hrvatskoj neprekidno raste, a nastavljaju se i pozitivni trendovi u uzgoju, što predstavlja jasan znak revitalizacije konjogojstva u Republici Hrvatskoj. Prema godišnjem izvješću Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu (HAPIH, 2024), od osnivanja Središnjeg registra kopitara bilježi se stalni trend povećanja u broju registriranih kopitara, a sadrži ukupno 113 pasmina i uzgojnih tipova kopitara (105 pasmina i uzgojnih tipova konja, 5 pasmina magaraca te mazge, mule i zebre). Opaža se raznovrsnost pasmina i tipova konja čiji se broj također povećava, što je poželjno s pozicije genetske raznolikosti i potencijala. U 2023. godini Republika Hrvatska broji 40 058 kopitara od čega konji čine 83,1%, magarci 16,8%, a ostali (mule, mazge i zebre) 0,1% populacije. Usporedi li se brojno stanje u razdoblju od 2014. do 2023. godine ukupan broj registriranih kopitara povećan je za čak 58,2%. Od

ukupnoga broja kopitara u 2023. godini 71,7% pripada izvornim i ugroženim pasminama. U odnosu na prethodnu godinu, u 2023. godini ukupan broj kopitara povećan je za 6,7%, a ukupan broj registriranih konja za 5,9%. Prema istim podacima udio hladnokrvnjaka veći je za 1,2%, a toplokrvnjaka manji za 1,2% u odnosu na 2022. godinu. U Republici Hrvatskoj, prema podacima HAPIH-a (2024), izvorne su hrvatske pasmine oduvijek predstavljale dominantni dio u ukupnome broju kopitara (71%), dok je u populaciji konja dominantan uzgoj konja pasmine hrvatski hladnokrvnjak (52%). Zahvaljujući ekonomski povoljnome sustavu držanja, potporama očuvanju i cjenovnom odnosu otkupne cijene mesa naspram ulaganja, populacije hrvatskog hladnokrvnjaka i hrvatskog posavca su u posljednjih dvadeset godina značajno povećane. Porast broja uzgajivača konja zasigurno je posljedica i povećanih novčanih potpora koji po jednom izvornome i zaštićenom grlu doseže od 390 eura (za hrvatskog hladnokrvnjaka, hrvatskog posavca i lipicanca) do 500 eura godišnje za međimurskog konja kao kritično ugroženu pasminu (jer ima svega 40 grla). Kako bi se unaprijedio i potaknuo uzgoj toplokrvnih pasmina konja, Ministarstvo poljoprivrede donijelo je Nacionalni program poticanja provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine konja u Republici Hrvatskoj 2021.–2025. Tim programom, između ostaloga, definirani su različiti oblici potpora, kao što su potpore za uzgojna udruženja, potpore za poboljšanje učinkovitosti provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine, potpore testiranju radne sposobnosti grla na sportskim natjecanjima i potpore organizaciji konjičkih sportskih natjecanja (Ministarstvo poljoprivrede, 2021).

Usporedba uzgoja i korištenja toplokrvnih pasmina konja u Republici Hrvatskoj jasno pokazuje podršku provedbi uzgojnih aktivnosti za desetak pasmina i uzgojnih tipova konja. Primjetni su pozitivni populacijski pomaci u manjem broju pasmina (engleski punokrvnjak, arapski punokrvnjak, gidran), kao i u populaciji hrvatskoga sportskog konja. Zanimljivo je da je udio toplokrvnih konja u ukupnoj populaciji najmanji u posljednja dva desetljeća (30,41%), iako su očekivanja išla u smjeru njihovog povećanja. Brojni su razlozi ovakvome odnosu tipova konja, ponajprije jer su uzgojni ciljevi suvremenih toplokrvnih pasmina konja usmjereni na razvoj genotipa specijaliziranoga za određene discipline u kojima se koriste sportski konji. Struktura uzgojnih tipova toplokrvnih konja, posebice hrvatskog toplokrvnjaka i hrvatskog sportskog konja, iznimno je zanimljiva. Pozojević i suradnici (2017) u svome radu ističu kako dominantan udio natjecateljskih kobila hrvatskog toplokrvnjaka (45%) potječe iz vlastitoga uzgoja, dok je udio pastuha iz vlastitoga uzgoja manji (21%). Među pastusima koji se koriste u sportskim natjecanjima značajnije mjesto zauzimaju grla s utjecajem njemačkog sportskog konja (22%) i holsteina (17%), dok se kod kobila ističe prisutnost genoma trakenera (34%). Isti autori navode da se introdukcijom holsteina i njemačkog sportskog konja nastoje unaprijediti predispozicije za olimpijske konjičke discipline kao što su preponska i dresurna natjecanja. Iako udio lipicanskih pastuha nije osobito velik (11%), koristan je za upotpunjavanje svestranosti toplokrvnjaka, posebice odlika poželjnih za dresurna i zaprežna natjecanja (Ivanković, 2023). Pozojević i suradnici (2017) ističu kako je u genezi hrvatskog sportskog konja najveći utjecaj njemačkog sportskog konja (31%) i holsteina (22%). Autori zapažaju i

značajan udio domaćeg uzgoja (30%) u aktualnoj populaciji hrvatskog sportskog konja, posebice u populaciji kobila (37%). Kada se uspoređi konjogojstvo u Republici Hrvatskoj s onim u drugim zemljama Europske Unije, može se zaključiti da je relativno skromno te zauzima neznatan udio u ukupnoj hrvatskoj poljoprivrednoj, ali i sportskoj djelatnosti. Kao što je već naglašeno, statistički podaci o broju konja, konjičkih klubova, jahača i natjecanja koja se održavaju na terenima Republike Hrvatske u posljednjih 20-ak godina ukazuju na određene pozitivne trendove i rastući interes za uzgoj i bavljenje konjima, bilo na rekreativnoj ili profesionalnoj razini. Konjički sport u našoj zemlji oduvijek je bio teško usporediv s konjičkim sportom u velikim i ekonomski razvijenim zemljama (Velika Britanija, Francuska, Italija, Češka, Irska, Belgija i druge), ali je vrlo važno naglasiti kako se u Republici Hrvatskoj polako odvija proces revitalizacije konjogojstva.

Najznačajnija pasmina konja na širem području Slavonije zasigurno je lipicanska pasmina. Ukupan broj lipicanaca u Hrvatskoj iznosi 2.217 grla, od čega se u Osječko-baranjskoj županiji uzgaja najveći broj lipicanaca (578 grla), zatim slijedi Brodsko-posavska (536 grla) pa Vukovarsko-srijemska (521 grlo) (HAPIH, 2024). O važnosti uzgoja lipicanaca, kako na nacionalnoj, tako i na međunarodnoj razini, govori podatak da su “*Tradicije uzgoja lipicanaca*” proglašene nematerijalnim kulturnim dobrom na nacionalnoj razini. Osim toga, multinacionalnom nominacijom Hrvatske, Slovenije, Austrije, Mađarske, Rumunjske, Italije, Bosne i Hercegovine te Slovačke, ovaj uzgoj je 1. prosinca 2022. godine uvršten na UNESCO-ovu Listu nematerijalne baštine čovječanstva. Lipicanac je postao dio tradicije, duha i života Slavonaca te nezaobilazan dio brojnih kulturno-folklornih manifestacija, smotri folklora, izložbi konja, kao i turističkih, rekreativnih i drugih organiziranih aktivnosti koje uključuju korištenje lipicanske pasmine konja. Danas se lipicanci, zbog njihove posebne ljepote i držanja, uzgajaju uglavnom u svrhu pokazivanja na različitim manifestacijama i natjecanjima, što je sve dio konjičkoga turizma. Kulturno-folklorne manifestacije imaju zadatak očuvanja genetskoga potencijala lipicanske pasmine i korištenje vrhunskih grla u zaprežnom i dresurnom sportu. Upravo područje kontinentalne Hrvatske ima vrlo dobre geografske, prirodne i kulturne predispozicije za uzgoj konja, razvoj ruralnog turizma i konjičkih sportova. Izrađena je i zemljopisna karta Osječko-baranjske županije na kojoj su označena sva mjesta dostupna turistima koji žele imati interakciju s konjima. Ova vrsta rekreacije privlači sve veći broj poklonika te istovremeno doprinosi revitalizaciji konjogojstva. Osim Državne ergele Đakovo, samo na području Osječko-baranjske županije postoji preko 40 konjičkih subjekata, uključujući 18 konjogojskih udruga i udruga koje provode terapiju pomoću konja te obiteljska gospodarstva koja koriste konje u turističkoj ponudi. Ergela u Đakovu jedna je od najstarijih ergela u Europi, osnovana 1506. godine, što govori o dugoj tradiciji uzgoja konja na ovome području (Baban, 2022). Stoga, održivi konjički turizam u rekreacijskome obliku ima značajnu ulogu u cjelogodišnjemu aktivnom turizmu, s naglaskom na ekoturizam, te doprinosi očuvanju kulturne baštine, prirodnih i krajobraznih vrijednosti. Intenzivno konjogojstvo, s druge strane, direktno potiče ostanak ljudi na selu i ruralnim krajevima, što svakako doprinosi revitalizaciji županije (Čačić, 2012; Ristić i sur., 2024; Baban i sur., 2024).

Karta 1. Prikaz dionika konjičkog turizma u Osječko-baranjskoj županiji (Baban i sur., 2024)

3. Konjički sport u Republici Hrvatskoj

Sastavni dio konjičkog turizma predstavlja i konjički sport. Sportske discipline u ingerenciji Hrvatskog konjičkog saveza (HKS) provode se po pravilima međunarodne konjičke federacije (FEI - Fédération Équestre Internationale), među kojima je najzastupljenije preponsko jahanje, zatim daljinsko jahanje (endurance), dresurno jahanje, zaprežni sport i konjički višesboj (eventing). Trkaći sportovi u Republici Hrvatskoj (galopski sport i kasački sport), organizirani su kroz Hrvatski galopski savez i Hrvatski kasački savez. Međutim, u Hrvatskoj se već nekoliko godina ne održavaju kasačke utrke, stoga nije aktivan ni Hrvatski kasački savez. Hrvatski Galopski Savez (HGS) sastavni je dio IFHA (International Federation of Horseracing Authorities) i krovna je organizacija galopskoga sporta u Republici Hrvatskoj. U 2024. godini održana su tri međunarodna trkača dana s više galopskih utrka i nagradnim fondom od približno 20.000 € po trkačem danu. Vlasnici trkaćih konja u Republici Hrvatskoj uglavnom su privatni poduzetnici udruženi u tzv. sindikate i tvrtke jer konji u njihovom vlasništvu imaju vrlo visoku vrijednost. Konji se natječu i treniraju na velikim hipodromima u Mađarskoj, Austriji, Poljskoj i Slovačkoj.

Želja i namjera HGS-a i vlasnika trkaćih konja je uzeti u koncesiju dio zagrebačkoga hipodroma i trajno vratiti konje u Republiku Hrvatsku. Za ostvarenje takvog plana bila bi potrebna opsežnija ulaganja u zagrebački hipodrom, koji zasada ima zadovoljavajuću infrastrukturu za galopske utrke, ali bi se uvjeti za držanje i treniranje trkaćih konja trebali poboljšati.

Hrvatski konjički savez (HKS) nacionalna je krovna konjička institucija koja vodi brigu o FEI disciplinama konjičkog sporta, u koje se ubrajaju: preponsko jahanje, dresurno jahanje, daljinsko jahanje, zaprežni sport, eventing i parakonjaništvo. Konjički savez prati konjičke sportove kroz suđenja, pripremu i organizaciju konjičkih natjecanja, usmjerava konjičke klubove, educira sportaše i trenere u konjičkim sportovima i slično. U Hrvatskom konjičkom savezu registrirano je 60 konjičkih klubova, a godišnje se u prosjeku organizira 50 konjičkih natjecanja u navedenim konjičkim sportovima. Sva prvenstva u konjičkim sportovima u Republici Hrvatskoj odvijaju se u skladu s FEI pravilnicima, poštujući, prije svega, dobrobit konja (Baban i sur., 2013). Najzastupljeniji konjički sport u Hrvatskoj je preponski konjički sport (44%), a zatim slijede sportovi s najvećim porastom natjecatelja u protekle četiri godine: dresurno (32%) i daljinsko jahanje (19%). Zaprežni konjički sport, s 5%, održava konstantan broj natjecatelja tijekom godina. Preponski konjički sport u Republici Hrvatskoj najzastupljeniji je po broju licenciranih konja, jahača i natjecanja. Dresurno jahanje u Republici Hrvatskoj zauzima drugo mjesto među disciplinama konjičkog sporta zbog najvećeg broja registriranih seniorskih jahača. Na taj je način ova disciplina dostupna jahačima i u starijoj životnoj dobi. Zaprežni se sport u Hrvatskoj počeo razvijati devedesetih godina prošloga stoljeća. Rast i razvoj ove discipline usmjeren je prema vožnji dvoprega, a od 2013. godine i jednoprega, kada je po prvi puta organizirano nacionalno prvenstvo za jednoprege prema FEI pravilima. Konjički je sport konjičkog višeboja (eventing) u Republici Hrvatskoj bio na početku svog razvoja početkom 21. stoljeća. Jedno od prvih pokaznih natjecanja održano je u Zagrebu 2007. godine, no u posljednjih nekoliko godina ono stagnira bez izražene tendencija porasta. Galopski sport u Republici Hrvatskoj kontinuirano pokazuje napredak uz povećanje kvalitete galopskih natjecanja, većinom na stazama izvan Hrvatske, s povremenim održavanjem natjecanja na hipodromima u Zagrebu i Sinju.

Posljednjih se godina sustav natjecanja nastoji približiti onim u razvijenijim zemljama, budući da je to i jedan od najprofitabilnijih segmenata konjičkih natjecanja u svijetu. Posredne su koristi konjičkog sektora u očuvanju tradicije, održavanju ekosustava, gospodarske vitalnosti ruralnih sredina, obogaćenju turističke ponude. Očituju se i drugim dodanim vrijednostima kroz mlijeko i meso kopitara te uporabi konja u terapijske svrhe. Dokaz da su konji spona ruralnog i urbanog, može se vidjeti na primjeru sudionika konjičkog preponskog sporta, uključujući vlasnike konjičkih klubova i hipodroma milijunskih vrijednosti, čak i u manjim mjestima kao što su Mala Mlaka, Čehi, Zaprešić, Samobor, Orahovica. Nadalje, u Pleternici i Feričancima se održavaju respektabilni kvalifikacijski turniri za svjetska prvenstva u vožnji dvoprega.

U Hrvatskoj ima niz konjičkih klubova i privatnih konjičkih centara koji uzgojem kvalitetnih sportskih grla i zapaženim rezultatima na domaćoj i međunarodnoj sceni dokazuju da je konjički sport na zavidnoj razini te da ima dobru perspektivu. Većina konjičkih klubova uzgoj konja temelji na jačanju kvalitete sportskih konja kao konkurentnog proizvoda za europsko tržište, vodeći računa da uzgojno-seleksijski rad sportskih pasmina bude usmjeren prema povećanju uzgojne vrijednosti za pojedini sport i/ili disciplinu.

4. Metode rada

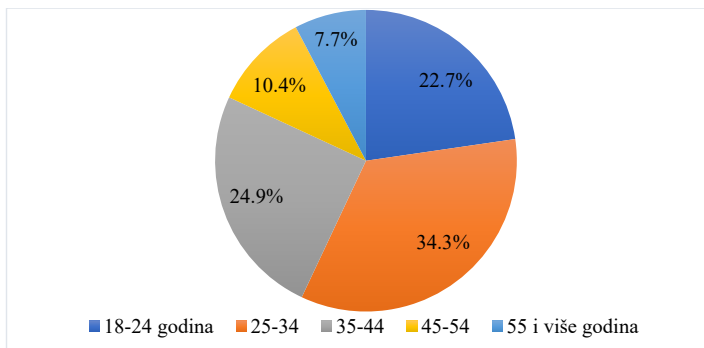
Podatci za istraživanje prikupljeni su metodom ankete, a kao instrument istraživanja uporabljen je *online* upitnik. Istraživanje je provedeno u razdoblju od ožujka do lipnja 2024. godine. Anketnim upitnikom obuhvaćeno je područje Slavonije i Baranje, odnosno pet županija: Osječko-baranjska, Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska i Požeško-slavonska županija. Upitnik je sadržavao ukupno 50 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Prvi dio upitnika sadržavao je pitanja o sociodemografskim obilježjima dok je drugi dio upitnika bio usredotočen na podatke vezane za uzgoj konja (broj konja, vlasništvo konja, troškove držanja konja, uporabu pašnjačkih površina, pansionski smještaj, trening, načine uporabe konja, transport konja, opskrba i proizvodnja hrane za konje i drugo).

5. Rezultati istraživanja i rasprava

5.1. Demografski pokazatelji

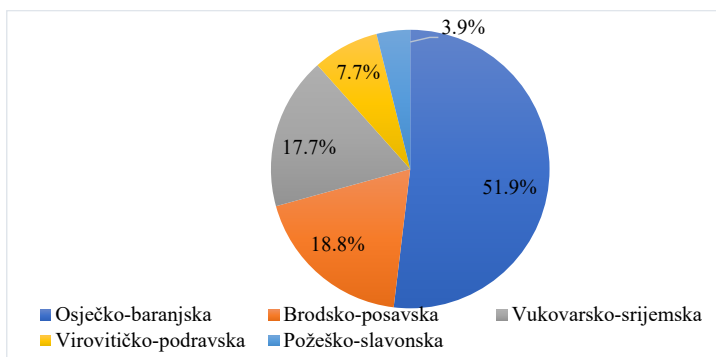
Ispunjavanju upitnika ukupno je pristupio 181 ispitanik, od kojih je 58,65% bilo muškoga spola, 40,90% ženskog spola, a 1 se ispitanik nije htio izjasniti (0,45%). Dobna skupina ispitanika koji su pristupili ispunjavanju upitnika bila je u rasponu od 18 do 55 godina i više, a bila je podijeljena u 5 kategorija (Grafikon 1). Najviše ispitanika bilo je u dobi od 25 do 34 godine (34,3%), slijede ispitanici u dobi od 35 do 44 godine (24,9%) i 18 do 24 godine (22,7%), dok je najmanje ispitanika bilo starosne dobi od 45 do 54 godine (10,4%) i onih starih 55 godina i više (7,7%). Dobiveni rezultat ukazuje da je većina ispitanika mlađe životne dobi, što predstavlja dobar demografski pokazatelj sa stajališta unaprjeđenja i uzgoja konja trenutno, ali i u budućnosti.

Grafikon 1. Prikaz dobne skupine ispitanika

Upitnik je ciljano obuhvatio samo područja Slavonije i Baranje (ne cijele Hrvatske) te su na isti odgovarali isključivo ispitanici iz određenih županija (Grafikon 2). Najveći udio ispitanika dolazio je iz Osječko-baranjske županije (51,9%), dok je manje od 20% ispitanika dolazilo iz Brodsko-posavske (18,8%) i Vukovarsko-srijemske županije (17,7%). Najmanje ispitanika bilo je iz Virovitičko-podravске (7,7%) i Požeško-slavonske županije (3,9%). Prema evidenciji broja konja po županijama (HAPIH, 2024), njihova distribucija po županijama ima sličan slijed gore navedenom nizu uz iznimku da je najviše grla registrirano na području Brodsko-posavske županije (2.188 grla), zatim na području Osječko-baranjske (1.917 grla), Vukovarsko-srijemske (1.054 grla), Virovitičko-podravске (676 grla) i Požeško-slavonske (649 grla).

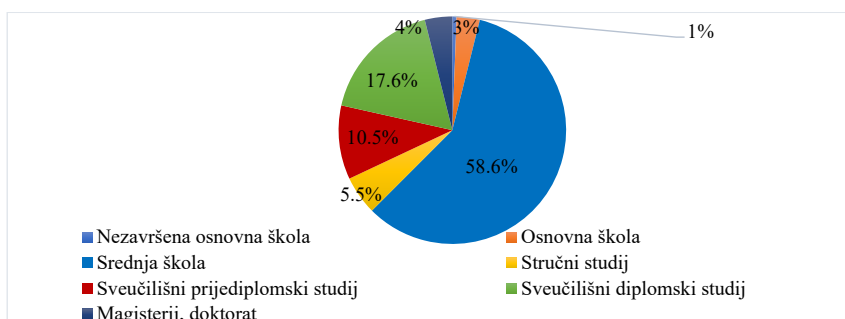
Grafikon 2. Prikaz udjela ispitanika po županijama

Obzirom na urbaniziranost područja, rezultati provedenog upitnika pokazuju da najveći dio ispitanika, njih 66,9% dolazi iz seoskog područja, zatim 24,3% ispitanika dolazi iz gradskoga, a 8,8% ispitanika dolazi iz prigradskoga područja. Prema stupnju obrazovanja najveći udio ispitanika (58,6%) ima završeno srednjoškolsko obrazovanje dok osnovnoškolsko obrazovanje ima 3,3% ispitanika. Manje od 11% ispitanika ima završen jedan od studijskih programa (stručni studij, sveučilišni prijediplomski ili

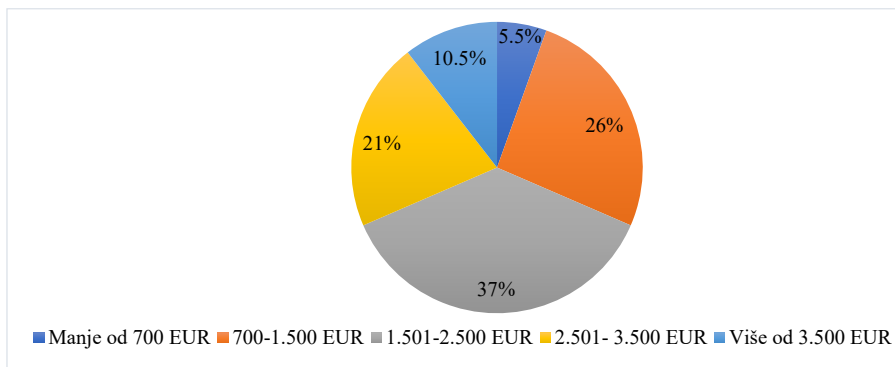
diplomski te poslijediplomski studij (magisterij, doktorat)). Samo jedan ispitanik (0,6%) ima nezavršenu osnovnu školu. Stupanj obrazovanja ispitanika prikazan je u Grafikonu 3.

Grafikon 3. *Prikaz udjela ispitanika prema stupnju obrazovanja*

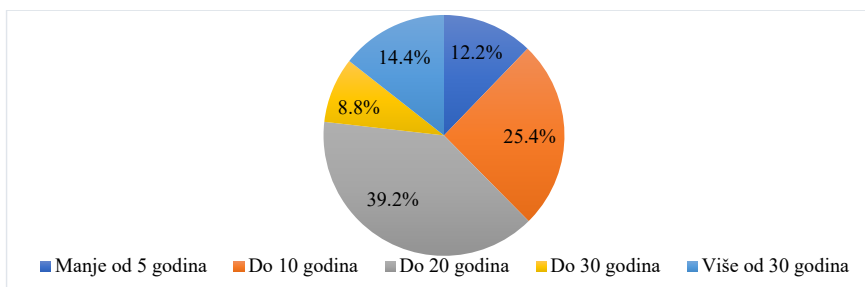
Većina ispitanika koja se bavi uzgojem konja zaposlena je (66,3%), nezaposlenih je 9,9%, a svega 5,5% je umirovljenih. Nadalje, 12,2% ispitanika koji se bavi konjima ima status studenta. Veličina kućanstava, odnosno broj osoba u kućanstvu znatno varira, od jedne do čak 11 osoba. Ipak, najviše je kućanstava sa 3-4 člana obitelji (49,85%). Manje od 1% čine obitelji s više od devet osoba. Važan parametar bavljenja s konima je i kupovna moć, kao i ekonomski status obitelji koji je prikazan u Grafikonu 4. Najvećem su udjelu ispitanika (45,3%) osnovni izvori prihoda u kućanstvu nepoljoprivredne djelatnosti, za njih 42,5% izvori prihoda kombinacija su poljoprivredne i nepoljoprivredne djelatnosti, a najmanji udio ispitanika od 12,2% kao osnovni izvor prihoda navodi isključivo poljoprivredne djelatnosti. Vezano za standard života i ekonomskoga statusa, najveći broj ispitanika smatra da ima prosječan ekonomski status (70%), oko 20% ispitanika ima iznadprosječan ekonomski status, a oko 10% ispitanika smatra svoj ekonomski status ispod prosjeka. Iz navedenih rezultata može se zaključiti da je sam uzgoj i bavljenje konjima dostupno većini stanovništva koji su u radnom odnosu, odnosno da ono nije isključivo vezano za osobe imućnijega imovinskog stanja kako ga većina ljudi percipira. U prilog navedenome pokazuje rezultat ankete prema kojem većina ispitanika (37%) ima mjesečna primanja u rasponu od 1.501 do 2.500 €, dok je najmanje ispitanika s mjesečnim prihodom manjim od 700 € (5,5%). Suprotno navedenome rezultatu, u istraživanju konjičke industrije u SAD-u, Stowe (2018) navodi da najviše konja posjeduju pojedinci u najvišem dohodovnom razredu (7 konja), a odmah potom pojedinci u najnižem dohodovnom razredu (5,8 konja).

Grafikon 4. Prikaz udjela ispitanika prema mjesečnom prihodu (neto iznos) domaćinstva

Od 163 ispitanika koji su odgovorili na pitanje koliko se osoba u obitelji, osim ispitanika, bavi konjima, najveći broj ispitanika, njih 84 navodi još samo jednoga člana obitelji (51,5%). Kod 45 ispitanika (27,6%) s konjima rade još dva člana obitelji, a kod 23 ispitanika (14,1%) tri člana obitelji. Jedan ispitanik (0,6%) navodi kako je u obitelji čak 6 članova posvećeno radu s konjima. Prema odgovoru o vremenu provedenom u štali s konjima sa svojim roditeljima, najmlađa osoba imala je do 1 godinu, dok je najstarija osoba koja radi s konjima bila u dobi od 77 godina. Vremensko razdoblje u kojemu se netko posvetio uzgoju, radu i/ili treningu konja zasigurno odražava sliku trenutnoga stanja u konjogojstvu. Tako se najveći udio ispitanika (39,2%) bavi konjima do 20 godina, 25,4% ispitanika do 10 godina, a 8,8% ispitanika do 30 godina (Grafikon 5). Dugu tradiciju uzgoja konja na području Slavonije i Baranje potvrđuje rezultat upitnika po kojemu se čak 14,4% ispitanika preko 30 godina bavi konjima. Na pitanje u upitniku o tome postoji li naznaka da će netko u obitelji od budućih naraštaja nastaviti rad i bavljenje s konjima tijekom cijeloga života, čak 111 ispitanika (61,3%) odgovorilo je potvrdno. Iz priloženoga se može zaključiti da uzgoj i različiti oblici rada s konjima (trenažni procesi, rekreativno jahanje i slično) na anketom obuhvaćenom području imaju osiguranu budućnost i dugovječnost, s potencijalom da se prenose iz generacije u generaciju.

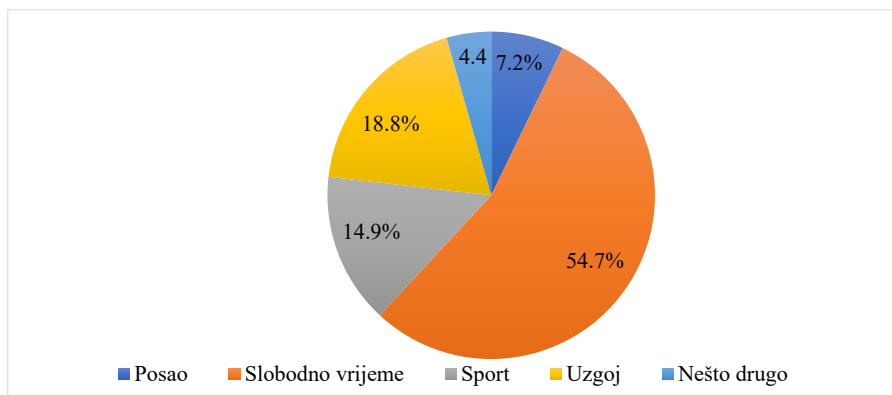
Grafikon 5. Prikaz udjela ispitanika obzirom na vrijeme provedeno u radu i bavljenju s konjima

5.2. Pokazatelji vezani za uzgoj konja

Uzgoj konja na području Slavonije i Baranje većinom je usmjeren na rekreativne svrhe i dokolicu. U Grafikonu 6 dat je prikaz odgovora ispitanika na pitanje na koji se način bave s konjima. Tako više od 50% ispitanika s konjem radi u slobodno vrijeme, dok se svega 14,9% ispitanika konjima bavi isključivo u sportske svrhe (natjecanja). Relativno velik udio ispitanika, njih 26%, direktno je uključen u uzgoj i posao s konjima.

Grafikon 6. Prikaz odgovora ispitanika na koji način se bave s konjima

Oko 40% ispitanika odgovorilo je da se bavi s konjima ili u svome vlasništvu posjeduje dva do tri konja. Dobna je kategorija konja koji su u vlasništvu ispitanika povoljna, to su većinom mladi i zreli konji u dobi od 5 do 10 godina (48,6%), što se smatra optimalnom dobi konja za uzgoj, trening i sportska natjecanja. Pasminska je struktura konja na području Slavonije i Baranje dosta heterogena, grla pripadaju lokalnim i zaštićenim pasminama, sportskim pasminama konja, ponijima, uzgojnim tipovima i križancima (npr. lipicanac, hrvatski hladnokrvnjak, hrvatski posavac, hrvatski sportski konj, hrvatski toplokrvnjak, nizozemski toplokrvni sportski konj, holstein, hanoveranac, trakehner, oldenburg, zangersheide, arapski punokrvnjak, shagya arap i mnogi drugi). Navedene pasmine/tipovi konja su u vlasništvu anketiranih ispitanika u postotnom udjelu od 62,4%, dok 37,6% ispitanika nema privatne konje nego se njima samo bave. Najveći udio uzgajivača konje drži na obiteljskim gospodarstvima (83,4%), dok je na pansionskom držanju 9,4% konja. Ostali ispitanici nemaju konje u svome vlasništvu (5%) ili ih drže na neki drugi način (2,2%). Ovakav obiteljski način držanja konja u znatnoj mjeri smanjuje troškove uzgoja konja, što se pozitivno odražava na povećanje brojnoga stanja i uporabe konja u rekreativne svrhe. Podjednak je omjer ispitanika koji su članovi neke konjogojske udruge (59,1%) i onih koji nisu (40,9%). Ovaj podatak iznenađuje s obzirom da je u anketi navedeno čak 67 konjogojskih udruga i konjičkih klubova čiji su članovi ispunili ovu anketu. Brigu oko konja čak 93,4% ispitanika preuzima osobno i obavlja sve potrebne poslove i aktivnosti samostalno, dok 6,6% ispitanika zapošljava osoblje koje je uključeno u rad s konjima. Većina ispitanika posjeduje obradivu površinu različitih dimenzija za proizvodnju hrane,

koja se kreće u najmanjoj veličini od 1 ha do najveće navedene površine od 400 ha (1 ispitanik). Međutim, neki od ispitanika uopće ne posjeduju obradive površine. Ipak, većina ispitanika (68,5%) ne iznajmljuje zemljište iz nekoga drugoga izvora, dok ih 31,5% iznajmljuje. Smanjenju troškova držanja konja zasigurno pridonosi i proizvodnja hrane koju 52,5% ispitanika proizvode sami, 30,4% ispitanika kupuje stočnu hranu i/ili gotovu krmnu smjesu, 10,5% ispitanika izjavilo je da nabavka hrane nije u njihovoj nadležnosti, dok je 6,6% ispitanika izjavilo drugačije izvore nabavke hrane. Najmanji godišnji iznos koji ispitanik potroši za hranu po grlu iznosi 30 €, a najviši iznosi dosežu vrijednosti do 5.000 €. Iz ovih podataka evidentno je da jedan dio uzgajivača potrebe za hranidbom konja pokriju proizvodnjom sa vlastitih pašnjačkih površina i proizvodnjom vlastite hrane, dok se veći novčani iznosi povezuju s kupnjom hrane potrebne u uzgoju sportskih grla kod uzgajivača ili vlasnika bez vlastitih površina i vlastite proizvodnje. Kako navodi Stowe (2018) hrana (prvenstveno sijeno i koncentrat) bila je najčešće identificirana kao najznačajniji trošak u iznosu od 57,3%. Nakon stočne hrane slijede troškovi veterinarskih usluga i veterinarskih proizvoda (41,1%).

S aspekta poštivanja načela dobrobiti konja i omogućenih površina za ispušt, 48,1% ispitanika konje drži u boksu s ispustom, 24,9% u otvorenom sustavu držanja s nadstrešnicom, 16,6% u boksu, 5% konja je na stajalištu, 4,4% ispitanika odlučilo se za odgovor „drugo“, dok je 1,0% konja držano otvorenim načinom, tj. u prirodi. S obzirom da ispitanici potječu s područja Slavonije i Baranje, koji su orijentirani na uzgoj toplokrvnih pasmina konja (ne na uzgoj hladnokrvnih konja), ovakav način smještaja konja bio je za očekivati. Gospodarstva ispitanika za uzgoj konja sadrže niz popratnih objekata. Tako 84,5% gospodarstava ima ispuste, 30,4% gospodarstava ima otvorene manježe za jahanje, 11% ima zatvorene manježe za jahanje, a na 19% gospodarstava nema ništa od ponuđenih odgovora ili se nalaze neki drugi objekti. Gospodarstva sa šetalicom prijavilo je 3,9% ispitanika, a traku za trčanje samo 1,1% ispitanika. Nažalost, različite oblike potpora za izgradnju objekata ili nabavu opreme primilo je svega 7,75% ispitanika dok njih 92,3% nikada nije primilo financijsku potporu za infrastrukturu. Na pitanje vezano za iznose godišnjih troškova održavanja objekata u dvorištu (energija, voda, amortizacija, kamata, osiguranje, najamnina, čišćenje, krećenje, dezinfekcija, dezinsekcija, deratizacija i sl.) ispitanici su naveli vrijednosti u iznosu od 50 do 4.000 €. Također, velik raspon naveli su i za godišnje izdatke na dodatke u hranidbi konja, u iznosu od 50 do 5.000 € po grlu, iz čega se može pretpostaviti da su veći iznosi potrošeni na hranidbu sportskih grla. U ukupnu bilancu troškova uzgoja konja ulaze i godišnji troškovi veterinarskih usluga (od 50 do 3.000 € po grlu), troškovi potkivačkih usluga (od 50 do 4.000 € po grlu), godišnji troškovi pribora i opreme za konje (od 50 do 10.000 €). Naveden veliki raspon troškova bio je za očekivati jer je riječ o vlasnicima konja koji imaju: a) sportske konje koji nastupaju na svjetskim prvenstvima, što zahtijeva ulaganje u vrhunsku opremu (npr. sedla, kočije, preponska/dresurna oprema, itd.) i b) konje koje drže iz osobnoga zadovoljstva i za osobne potrebe, što iziskuje manja financijska ulaganja. Najveći postotak ispitanika konje trenira tri puta tjedno (25,45%), njih 21,5% konje trenira svakodnevno, 18,8% ispitanika

konje trenira dva puta tjedno, 13,3% ispitanika ih trenira jednom tjedno, a 10,5% ih trenira manje od navedenoga, dok ih isti postotak uopće ne trenira. Dobiveni rezultati odgovaraju načinu držanja i bavljenja konjima na području Slavonije i Baranje. Naime, sportski su konji ili konji koji se redovito koriste u školama jahanja u svakodnevnome i redovitome treningu, konji koji služe za rekreacijsko jahanje ili vožnju zaprega treniraju se dva ili tri puta tjedno, dok konji koji se povremeno koriste za sudjelovanje na kulturno-folklornim manifestacijama treniraju se jednom ili dva puta tjedno. Uzgajivači koji uzgajaju hladnokrvne pasmine konja ili drže toplokrvne ili poni pasmine konja isključivo za osobne potrebe, uopće ih ne treniraju.

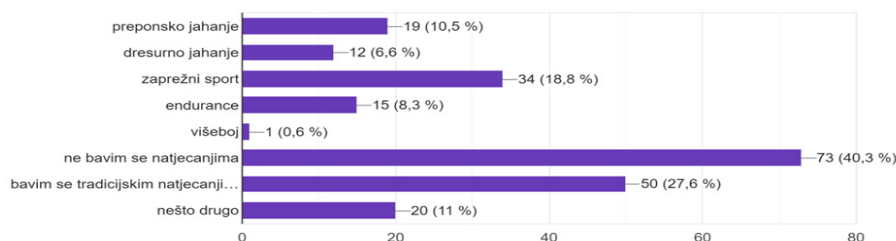
Grafikon 7. *Educiranost ispitanika o osnovama jahanja*

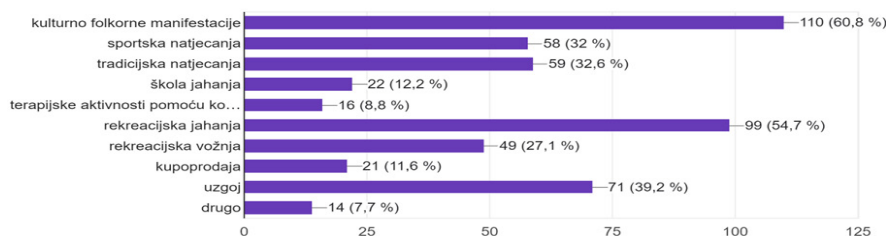
Velik je udio ispitanika odgovorio na pitanje u upitniku kako su sami naučili jahati (38,1%), 22,7% ispitanika ima položenu jahaću dozvolu, 21,5% ih je naučilo jahati od članova obitelji i uz pomoć prijatelja, a samo 17,7% ispitanika završilo je školu jahanja u konjičkome klubu (Grafikon 7). Ovakav pristup treningu i radu s konjima ostavlja negativnu sliku jer je kvalitetna edukacija preduvjet za rad s konjima, a koja može biti provedena u školama jahanja ili kroz tečajeve ili organizirane kampove. Zbog mogućih ozljeda jahača/vozača i konja koje se događaju prilikom ujahivanja mladih konja ili samoukoga treniranja konja, uvijek se treba imati na umu da neznanje može rezultirati ozbiljnim fizičkim posljedicama, a može završiti i smrtnim ishodom i jahača/vozača i/ili konja. Potrebno je istaknuti da je to svakako zabrinjavajuća činjenica. Možda je rješenje uvođenje zakonske obveze ili cjeloživotnoga obrazovanja, obvezna nazočnost stručnim edukacijama, tečajevima, a sportašima svakako rad sa školovanim trenerima. Edukacije i stručna savjetovanja na bilo kojoj razini ovisno o potrebi, neophodne su svim dionicima u konjogojstvu i konjičkome sportu. Naime, poznata je činjenica da je konjički sport najopasniji sport na svijetu. U prilog ovoj tvrdnji slijede i odgovori ispitanika vezano za pitanje treniraju li ispitanici redovito s nekom stručnom osobom/trenerom. Zabrinjavajuć je podatak da samo 8,3% redovito trenira s nekom osobom, 33,1% ispitanika izjavilo je da im takav način treniranja nije potreban, a 24,9% da bi im bilo korisno, ali da nemaju uvjete za to. Pretpostavlja se da su razlozi za takav odgovor vrlo osobni (ili je odgovor vezan za nedostatnost financija jer treniranje sa stručnom osobom nije jeftino ili je uzrok jahalište, odnosno bilo kakav prostor koji je potrebno osigurati za preciziran način treninga, ovisno o sportu kojime se ispitanik bavi). Isto tako, razlog može biti i udaljenost smještajnog objekta konja od mogućega mjesta treniranja, a zasigurno postoji i niz drugih opravdanih,

ali i neopravdanih čimbenika (pretjerana samouvjerenost i neznanje). Moguće je da je to i odgovor na pitanje zbog čega je 33,7% ispitanika izjavilo da treniraju konje sa školovanim trenerima samo ponekad, ali ne stalno. Čak 70,2% ispitanika nemaju konja koji se redovito natječu, a 29,8% ih imaju. Diljem Hrvatske postoje mnogobrojni konjički klubovi i licencirani treneri i voditelji škole jahanja. U nekoj budućoj strategiji konjogojstva svakako bi trebalo ući pravilo obveznog polaganja ispita za dobivanje jahačke dozvole, a nadarenim polaznicima omogućiti i polaganje dresurne, preponske, zaprežne i licence za daljinsko jahanje.

Grafikon 8. Sportske konjičke discipline i ostali načini korištenja konja

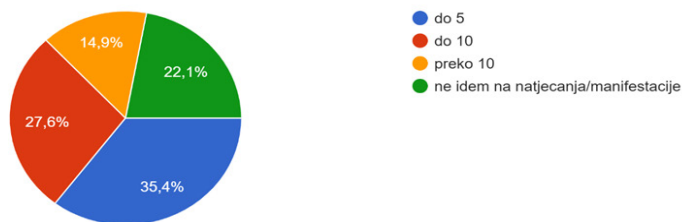
U grafikonu 8. prikazano je u kojemu se postotku ispitanici bave određenim sportskim konjičkim disciplinama ili nekim drugim načinima korištenja konja. Poznato je da je olimpijska disciplina preponsko jahanje najzastupljenija disciplina kod svih sportaša. Međutim, iz ovoga je grafikona vidljivo da se najveći postotak ispitanika bavi zaprežnim natjecanjem jer je riječ o ispitanicima na području Slavonije i Baranje, što se razlikuje od ostalih dijelova Republike Hrvatske. Tako se u navedenim županijama preponskim jahanjem bavi 10,5% ispitanika, dresurnim jahanjem 6,6%, zaprežnim sportom 18,8%, enduranceom (daljinskim jahanjem) 8,3%, a višebojem 0,6%. Velik postotak ispitanika (40,3%) ne bavi se natjecanjima, 27,6% bavi se tradicijskim natjecanjima, a 11% ih je navelo da se bave nečim drugim. Na sportska natjecanja ili konjičke manifestacije 50,3% ispitanika putuju privatnom prikolicom za konje, 25,4% ne putuje, 17,7% iznajmljuje prikolicu za konje, 2,8% putuje kamionom, 1,7% natječe se samo u mjestu boravka, dok je 2,2% ispitanika navelo nešto drugo. Najveći postotak (60,8%) sudjeluje na kulturno-folkornim manifestacijama, 32% na sportskim natjecanjima, 32,6% na tradicijskim natjecanjima, 12,2% ispitanika polaznici su škole jahanja, 8,8% bavi se terapijskim aktivnostima pomoću konja, 54,7% rekreacijskim jahanjem, 27,1% rekreacijskom vožnjom, 11,6% kupoprodajom, 39,2% uzgojem, a 7,7% ispitanika navelo je da se bavi nekim drugim aktivnostima (Grafikon 9).

Grafikon 9. *Vrste aktivnosti kojima se ispitanici bave s konjima*

Na pitanje o članstvu u nekom sportskom konjičkom klubu 63% ispitanika odgovorilo je potvrdno, a 37% negativno. Tradicijska konjička natjecanja organizira 24,3% ispitanika, sportska njih 12,7%, dok 63% ispitanika ne organizira nikakva konjička natjecanja. Najveći broj ispitanika (35,4%) sudjeluje godišnje do pet puta na manifestacijama sa svojim konjima, 27,6% ih sudjeluje do 10 puta, 14,9% preko deset puta, a 22,1% ne ide na natjecanja, odnosno konjičke manifestacije (Grafikon 10).

Potpore za svoje konje prima 42% ispitanika dok ih 58% ne prima. Na skali od 1 do 5 ispitanici koji primaju potpore su označili koliko su zadovoljni iznosom potpora za konje. U potpunosti je zadovoljno njih 3,3%, uglavnom je zadovoljno njih 10,5%, njih 16% nije ni zadovoljno, ni nezadovoljno, 12,7% uglavnom je nezadovoljno, u potpunosti je nezadovoljno njih 6,1%, a ostali ne primaju potpore. Redovite godišnje prihode od bavljenja s konjima ima 13,3% ispitanika, dok ih 86,7% nema. Na pitanje o privatnome vlasništvu nekoga konjičkoga kluba ili udruge potvrdno je odgovorilo 13,8% ispitanika, dok ih 86,2% nema privatno vlasništvo. O vlastitome vlasništvu zemljišta koje koriste za uzgoj i trening konja izjasnilo se 69,6% ispitanika. Državno zemljište u koncesiji koristi 8,3% ispitanika, 8,8% koristi zemljište koje je iznajmljeno od privatnoga vlasnika, a 13,3% ispitanika opredijelilo se za odgovor nešto drugo. Reprodukcijom konja bavi se 50,3% ispitanika, a njih 49,7% ne.

Grafikon 10. Godišnji broj natjecanja/manifestacija na kojima sudjeluju konji

6. Zaključak

Na globalnoj razini, konjička industrija doživjela je značajne promjene koje su pridonijele konkurentnosti i dugoročnoj održivosti konjičkoga sektora, kao i sve većoj svijesti o dobrobiti životinja. S obzirom na velik broj jahača i vozača te na još veći broj osoba zaposlenih u konjičkoj industriji, kao i onih koji uzgajaju konje ili se njima bave, može se pretpostaviti kako konjička industrija predstavlja jednu od najutjecajnijih profesionalnih skupina. Strategija usmjerena na ostvarivanje prepoznatoga potencijala mogla bi doprinijeti održivoj konjičkoj industriji, povećati ekonomsku profitabilnost, unaprijediti dobrobit konja te osnažiti doprinos industrije u kulturnom, društvenom, zdravstvenom, obrazovnom i sportskom kontekstu. Među glavnim izazovima identificiranim u pogledu ekonomske učinkovitosti, kao i u stvaranju interesa među mladim sportašima i ljubiteljima konjičkoga sporta, istaknuti su neiskorišteni potencijali te nezainteresiranost za dodatnim edukacijama. Konjičkoj je industriji potrebna temeljna promjena koja bi mogla preusmjeriti njezinu budućnost. Konjička industrija ima izniman značaj za ruralna područja, no njezin utjecaj nije ograničen isključivo na njih. Aktualni trendovi, osobito u kontekstu rekreacijskih aktivnosti, ukazuju na njihovu prevlast u iskorištavanju potencijala ove industrije. U nedostatku strategije u Republici Hrvatskoj, na lokalnoj bi razini industrija trebala poticati razvoj lokalnih mreža radi zastupanja i promocije interesa u okviru niza relevantnih odgovornosti. Osim toga, konjička industrija mora osigurati sve profesionalne i rekreativne aktivnosti usmjerene na zdravlje i dobrobit konja.

Zahvala

Istraživanje koje je provedeno u okviru rada Istraživačkoga tima ANIFIT, usmjerenog na razvoj kondicijskog potencijala životinja suvremenim tehnologijama na Fakultetu agrobiotehničkih znanosti Osijek, obuhvaća znanstveni projekt pod nazivom “Istraživanje proizvodno-kondicijskog potencijala životinja u ekonomski održivoj poljoprivrednoj proizvodnji”. Ovom prilikom izražavamo iskrenu zahvalnost svim anketiranim ispitanicima koji su sudjelovali u našem istraživačkome radu. Vaša dragocjena suradnja, posvećenost

i strpljenje omogućili su nam uspješnu realizaciju istraživanja te doprinijeli kvaliteti znanstvenoga rada. Povratne i vrijedne informacije, kao i stavovi izraženi u online upitniku koji je obuhvatio 50 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa, omogućuju sveobuhvatan uvid u sociodemografske karakteristike te specifičnosti vezane uz uzgoj konja. Ova istraživanja pružaju važan doprinos razvoju znanstvenih spoznaja u području agrobiotehničkih znanosti, a iskrenost tijekom ispunjavanja upitnika ključna je za postizanje vjerodostojnih rezultata i donošenje stručnih zaključaka. Vaš doprinos zasigurno će obogatiti buduća istraživanja i unaprijediti naše razumijevanje relevantnih tema. Još se jednom najsrdačnije zahvaljujemo na predanosti i podršci.

Literatura

Baban, M., Gregić, M., Korabi, N. i Antunović, B. (2013). Konjogojstvo u Republici Hrvatskoj – stanje i perspektiva. *Krmiva*, 54 (3), 89-98.

Baban, M., Hasija, M., Prlić, P., Mijić, P., Ranogajec, Lj., Lončarić, R. i Sudarić, T. (2023). Primjena inovativnih tehnologija u konjičkoj industriji. Jelić Milković, S. (ur.). *V. međunarodni znanstveno-stručni skup. Inovacije i agrobiznis. Knjiga sažetaka. Osijek: Hrvatsko agronomsko društvo*, 55-56.

Baban, M. (2022). Mogućnost razvoja konjičkoga turizma u Hrvatskoj. *Revija Đakovački vezovi* 2022, (52) 110-116. Preuzeto s <https://djakovacki-vezovi.hr/mogucnost-razvoja-konjickog-turizma-u-hrvatskoj/>

Baban, M., Vukadinović, A., Mijić, P., Bogut, I. i Ristić, T. (2024). Uloga održivog konjičkog turizma u revitalizaciji Osječko-baranjske županije. Đakovo: „Kontinentalna Hrvatska: povijesni kontekst, aktualnosti i perspektive u budućnosti“.

Čačić, M. (2008). Konjička industrija. Bjelovar. Neron.

Čačić, M. (2012). Konjički turizam. Zagreb. Agro lider.

DEDL (2024). *Godišnji izvještaj o radu Državne ergele Đakovo i Lipik za 2023. godinu*. Osijek, 2024. Preuzeto s <https://dedl.hr/hr/godisnja-izvjesca>

Regulation - 2016/1012 - EN - EUR-Lex (29. lipnja 2016). Preuzeto s <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/1012/oj/eng>

HAPIH (2024). Kopitari. *Godišnje izvješće za 2023. godinu*. Osijek, 2024. Preuzeto s <https://www.hapih.hr/wp-content/uploads/2024/06/Kopitari-Godisnje-izvjesce-2023.pdf>

Ivanković, A. (2023). Pregled pasmina i tipova konja uzgojenih u Hrvatskoj. Sokolić, D. (ur.). *1. Dani hrvatskog stočarstva. Zbornik predavanja*. Osijek: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Centar za stočarstvo, 207-213.

Luke, K.L., Rawluk, A., McAdie, T., Smith, B.P. i Warren-Smith, A.K. (2023). How equestrians conceptualise horse welfare: Does it facilitate or hinder change? *Anim Welf* 1; 32:e59. DOI: 10.1017/awf.2023.79

Mesarič, M. (2023). Stanje i budućnost konjogojstva u Sloveniji. Sokolić, D. (ur.) *I. Dani hrvatskog stočarstva*. Zbornik predavanja. Osijek: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Centar za stočarstvo, 199-206.

Ministarstvo poljoprivrede (2021). Nacionalni program poticanja provedbe uzgojnih programa za toplokrvne pasmine konja u Republici Hrvatskoj 2021. – 2025. Ministarstvo poljoprivrede, ožujak, 2021. Preuzeto s https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/pristup_info/zakoni_propisi/zakoni_poljoprivreda/Nacionalni_program_za_toplokrvne_pasmine_2021-2025.pdf

Pozojević, I., Ivanković, A. i Ramljak, J. (2017). Utjecaj genetske strukture hrvatskog športskog konja i hrvatskog toplokrvnjaka na rezultate u preponskom jahanju. Vila, S., Antunović, Z. (ur.). *52nd Croatian and 12th International Symposium on Agriculture*. Zbornik radova. Osijek: Fakultet agrobiotehničkih znanosti, 566-569.

Ramljak, J. i Kovačić, B. (2023). Rodoslovlje u konjogojstvu. Sokolić, D. (ur.) *I. Dani hrvatskog stočarstva*. Zbornik predavanja. Osijek: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Centar za stočarstvo, 214-219.

Ristić, T., Baban, M., Bogut, I., Mijić, P. i Kekez, T. (2024). Utjecaj održivog konjičkog turizma u revitalizaciji Baranje. Stević, F., Rožac, V., Bašić, I., Ozimec, S. (ur.). *13. Međunarodni simpozij „Kopački rit jučer, danas, sutra 2024”*. Knjiga sažetaka. Kopačevo, Bilje: Javna ustanova „Park prirode Kopački rit“, 218-222.

Mrežne stranice:

Jones, O. (1. siječnja 2014). Contribution of the horse industry to the economy of rural communities in Ireland: a case study of Co. Limerick. University of Limerick. Thesis. Preuzeto s https://researchrepository.ul.ie/articles/thesis/Contribution_of_the_horse_industry_to_the_economy_of_rural_communities_in_Ireland_a_case_study_of_Co_Limerick/19840726?file=35261002

Stowe, J.C. (1. travnja 2018). American Horse Publications (AHP) Equine Industry Survey sponsored by Zoetis. Preuzeto s <https://aaep.org/resource/results-from-the-2018-ahp-equine-industry-survey/>

Strategy for the horse industry in England and Wales (29. ožujka 2011.). Preuzeto s <https://www.gov.uk/government/publications/strategy-for-the-horse-industry-in-england-and-wales>

THE EQUESTRIAN INDUSTRY AS A PROMOTOR OF THE DEMOGRAPHIC STRUCTURE DEVELOPMENT

Mirjana BABAN

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences,
Vladimira Preloga 1, Osijek, Croatia
mbaban@fazos.hr

Ljubica RANOGAJEC

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences,
Vladimira Preloga 1, Osijek, Croatia
ljubica.ranogajec@fazos.hr

Pero MIJIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences,
Vladimira Preloga 1, Osijek, Croatia
pmijic@fazos.hr

Nikica PRVANOVIĆ BABIĆ

University of Zagreb, Faculty of Veterinary Medicine, Vjekoslava Heinzela 55, Zagreb,
Croatia
nikica@vef.unizg.hr

Jelena RAMLJAK

University of Zagreb, Faculty of Agriculture Svetošimunska cesta 25, Zagreb, Croatia
jramljak@agr.hr

Tihana RISTIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Education,
Cara Hadrijana 10, Osijek, Croatia
tihana.ristic@gmail.com

Abstract

Equestrian industry is a term that has been used worldwide since the beginning of the last century, and it refers to all the activities related to horse breeding. It includes basic activities, from professional to amateur work with horses, as well as activities that provide goods and services and lead to a large number of employment positions. The total value of the global equestrian industry is around 300 billion dollars per year, and it employs around 1.6 million people. The equestrian industry differs from other types of agriculture because horses are not kept exclusively for economic profit, but also for recreation or as pets. As one of the most dynamic and diverse forms, this industry contributes greatly to the economy, rural diversity and culture having different functions across the region. Compared to

other countries in the European Union, the share of horse breeding in total agricultural and sporting activities in Croatia is insignificant. However, the total number of registered equines is constantly increasing compared to other livestock sectors in Croatia, as a result, the number of equine owners and the number of registered facilities is also increasing. A considerable increase in the population of cold-blood horses has been supported by government measures for the animal genetic resources conservation, while warmblood breeds are being promoted through the intensive popularization of equestrian sports. In Slavonia and Baranja, the largest share of warmblood breeds holds the Lipizzan breed, and in addition to breeding tradition, the number of sports competitions, cultural events, recreational and other organized activities have certainly contributed to the increase of their number. The holders of horse breeding in Slavonia and Baranja are the Đakovo State Stud Farm, the Lipik State Stud Farm, active equestrian clubs, horse breeding associations, and associations that carry out therapeutic and recreational activities, as well as family farms. Due to the continuous increase in the number of horses, and the above-mentioned stakeholders, there are indications that equestrian industry in Croatia is developing in the right direction. In order to preserve, develop and improve the cultural and traditional heritage of horse breeders from Slavonia and Baranja, horse breeding associations have shown to be the most important and numerous promoters of equestrian tourism. The aim of this paper is to analyse questionnaire data to show the state of horse breeding, and the equestrian industry potential as a promotor for the demographic structure development in Slavonia and Baranja. The data was collected using a survey method, with an online questionnaire as the research instrument. The research was conducted in the period from March to June of 2024. The questionnaire was filled out by respondents who deal with horses from five counties in the region of Slavonia and Baranja. The questionnaire contained a total of 50 open-ended and closed-ended questions. The first part of the questionnaire contained socio-demographic questions, while the second part of the survey focused on the number of horses, horse ownership and management costs (breeding, feeding, training, transportation, feed and others).

Keywords: horse breeding, equestrian industry, equestrian tourism, demography

Key message of the paper: The objective of this study is to present the current state of horse breeding and to highlight the potential of the horse industry as a driver of demographic development in Slavonia and Baranja, through the analysis of data concerning the existing overall infrastructure.